

“Από μηχανής Θεός”

Μετά την επίσκεψη στο Μουσείο

Δραστηριότητες προέκτασης του εκπαιδευτικού προγράμματος
στα πλαίσια διαφόρων γνωστικών αντικειμένων

Ιστορία

- ✓ Αναφορά στις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων και στους κυριότερους τρόπους έκφρασης κατά τη Γεωμετρική, Αρχαϊκή, Κλασική και Ελληνιστική εποχή.
- ✓ Αιτιολόγηση των αλλαγών και συνεχειών σε σχέση με παλαιότερες εποχές και σε σχέση με το σήμερα, όσον αφορά: θρησκευτικές δοξασίες, χώρους λατρείας (Ιερά και ναοί, όπως στα Κούκλια και στο Κούριο), συνύπαρξη θεών του Ολύμπου με φοινικικές και αιγυπτιακές θεότητες στην Κύπρο, λατρευτικές συνήθειες και τελετές - πομπές, θυσίες, καθώς και στη λειτουργία των μαντείων και τη σχέση τους με τους θεούς.

Άγαλμα Απόλλωνα, Σαλαμίνα, Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία

Ιστορία

- ✓ Μελέτη της λατρείας της Θεάς Αφροδίτης στην Κύπρο και εντοπισμός των τοποθεσιών που έχουν σχέση με αυτήν, είτε ιστορικά, είτε σε σχέση με την παράδοση του νησιού (Χρήση Ψηφιακού Δίσκου “Ιστορία και Αρχαιολογία της Κύπρου”, (Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού - Ίδρυμα Λεβέντη έχει σταλεί στα σχολεία).
- ✓ Μελέτη της διαδρομής που προτείνει ο ΚΟΤ σχετικά με την Αφροδίτη “Διαδρομή Αφροδίτη” (τοποθεσίες που έχει επιλέξει ο ΚΟΤ σε σχέση με τη λατρεία της θεάς: Πέτρα του Ρωμιού, Ιεροί Κήποι- Γεροσκήπου, Λουτρά της Αφροδίτης, Παλαίπαφος (Κούκλια) το μεγαλύτερο Ιερό).
- ✓ Διερεύνηση των λόγων, για τους οποίους πολλά αγάλματα θεών που μελετήθηκαν στο μουσείο, βρέθηκαν από τους αρχαιολόγους ακρωτηριασμένα / σπασμένα.
- ✓ Αναφορά στη ζημιά που προκάλεσε η αρχαιοκαπηλία στην Κύπρο. Χρήση του ψηφιακού δίσκου «Το κύκλωμα» (έχει σταλθεί στα σχολεία).

Αγάλμα Αφροδίτης, Σόλοι, Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία

Ελληνικά

- ✓ Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου (ευθύς και πλάγιος λόγος): Διάλογος του Δία με τον Ηρακλή, όταν ο πρώτος τον υποδέκτηκε στον Όλυμπο, αφού ολοκλήρωσε τους δώδεκα άθλους.
- ✓ Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου (χρήση συνοπτικού μέλλοντα): Προβληματισμός και επιχειρηματολογία του Ηρακλή προς τον ανιψιό του Ιόλαο, για την αντιμετώπιση των Στυμφαλίδων όρνιθων με τη χρήση των κυμβάλων.
- ✓ Μελέτη των μύθων που αφορούν διάφορους θεούς και θεές και δημιουργία τετράστιχων που να τους αφορούν. Π.χ. Αφροδίτη και Άδωνης / Έρωτας και Ψυχή / Διόνυσος και οι πρώτοι οινοποιόντες / Ιφιγένεια και η Θεά Άρτεμις.
- ✓ Έρευνα, καταγραφή και χρήση φράσεων που χρησιμοποιούνται σήμερα αλληγορικά και προέρχονται από την ελληνική μυθολογία: κέρασ της Αμάλθειας / Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα... / Δόθηκε τιτάνιος αγώνας / Από μηχανής Θεός / Εβίβα (εις υγείαν) / Απολλώνια ομορφιά / Άνοιξαν οι ασκοί του Αιόλου / Αχίλλειος πτέρνα / Άνοιξε το

Πήλινο σύμπλεγμα Έρωτα και Ψυχής σε εναγκαλισμό, Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία)

Μουσική

Απόλλωνας και Δάφνη, Ψηφιδωτό απο τον οίκο του Διονύσου. 3ος αιώνας μ.Χ., Πάφος

- Ακρόαση του τραγουδιού “Απόλλωνας και Δάφνη“. Δημιουργία ηχοϊστορίας με κρουστά όργανα. Αυτοσχεδιασμοί με κινητικά - ρυθμικά μοτίβα του τραγουδιού, για αναπαράσταση της ιστορίας.

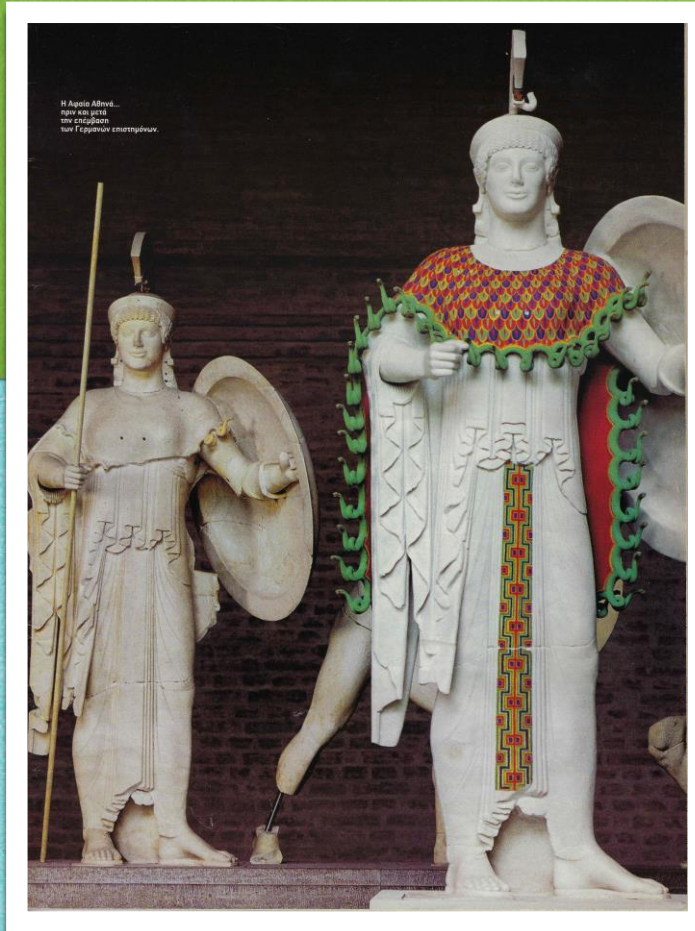
https://www.youtube.com/watch?v=HS5cW_3qssM

(Σύνθεση-ενορχήστρωση: Γιώργος Λαπαδάκης)

- Δημιουργία και ηχογράφηση ήχων του δάσους (δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε στο μουσείο), αλλά και ήχων της πόλης, χρησιμοποιώντας κρουστά όργανα.

Τέχνη

Αφαιά Αθηνά, έκθεση στη Γλυπτοθήκη του Μονάχου, 2011

Πομπή των Παναθηναίων, Ζωφόρος του Παρθενώνα

- **“Δίνω χρώμα στη φαντασία μου”** Χρωματική απόδοση των αγαλμάτων που μελετήθηκαν στο μουσείο, αλλά και όσων παρουσιάζονται στα διδακτικά εγχειρίδια.
- Ζωγραφική αναπαράσταση της πομπής της θεάς Αφροδίτης. Μελέτη της πομπής των Παναθηναίων από τη μουσειοσκευή “Η Ζωφόρος του Παρθενώνα” (δανεισμός από Παιδαγωγικό Ινστιτούτο) και δημιουργία της πομπής της Αφροδίτης με παρόμοιο τρόπο. Ξεκινούσε από τους Ιερούς Κήπους (Γεροσκήπου) και κατέληγε στην Παλαίπαφο - Κούκλια. Συμμετείχαν μουσικοί, χορευτές, άνθρωποι που μετέφεραν δώρα και τάματα (τάλαντα χαλκού, ξηρούς καρπούς, λάδι, κρασί, μέλι, σιτάρι, ειδώλια κ.α.).

Πηγές για την Αφροδίτη

Πηγές για τη Δημιουργία της Παλαιπάφου και την ύπαρξη του Ιερού

Παυσανίας (μετάφρ.)

“Ο Αγαπήνορας, γιος του παιδιού του Λυκούργου Αγκαίου, που ήταν βασιλιάς μετά τον Εχεμό, οδήγησε στην Τροία τους Αρκάδες. Μετά την άλωση της Τροίας η τρικυμία που έπιασε, όταν οι Έλληνες γύριζαν στην πατρίδα τους, πέταξε τον Αγαπήνορα και το ναυτικό των Αρκάδων στην Κύπρο. Έτσι ο Αγαπήνορας έγινε οικιστής της Πάφου και έχτισε το ιερό της Αφροδίτης. Στην Παλαίπαφο πρωτύτερα η θεά λατρευόταν από τους Κυπρίους σε κάποιο μέρος που ονομαζόταν Γολγοί. Μετά από χρόνια η Λαοδίκη, που καταγόταν από τον Αγαπήνορα, έστειλε στην Τεγέα ένα πέπλο για την Αλέα Αθηνά. Το επίγραμμα, που είναι πάνω στο αφιέρωμα, φανέρωνε και την καταγωγή της Λαοδίκης: **"Το πέπλο αυτό είναι της Λαοδίκης, το αφιερώνει στην Αθηνά, από την ιερή Κύπρο στην ευρύχωρη πατρίδα της"**.

Στα μέσα του 16 αιώνα ένας λόγιος Κύπριος από την Ποταμιού της Λεμεσού, ο Νεόφυτος Ρόδιος, αναφέρεται στην αποίκιση της Κύπρου από τους Αρκάδες, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες του Παυσανία και του Στράβωνα ως εξής:

"Ο Στράβων και ο Παυσανίας λέγουσι πως την Πάφον την έκτισεν ο Αγαπήνωρ, ο Παυσανίας εις τα Αρκαδικά έτσι γράφει. Επιγενόμενος χειμών Αγαπήνωρα τε και το Αρκαδικόν ναυτικόν κατήνεγκεν εις Κύπρον και Πάφου τε Αγαπήνωρ εγένετο οικιστής, και της Αφροδίτης κατεσκευάσατο εν πόλει Πάφω το ιερόν”.

(http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=393:q---&catid=99:q-)

...Ο Απολλόδωρος ο Αθηναίος αναφέρει τον Κινύρα ως ιδρυτή της Πάφου «Κινύρας εν Κύπρω παραγενόμενος συν λαώ έκτισε Πάφον» Ο μύθος αυτός επιβεβαιώνει όσα γνωρίζουμε για το βασιλιά της Πάφου και αρχιερέα του ναού της Αφροδίτης Κινύρα, που έζησε κατά τη διάρκεια του Τρωικού πολέμου. Σύμφωνα με την παράδοση, ο **Αγαπήνορας** κατόρθωσε να εκδιώξει τον **Κινύρα** και να γίνει κύριος της Παλαιπάφου, όπου οι ανασκαφές αποκάλυψαν πλούσιο αρχαιολογικό υλικό του 12ου π.χ. αιώνα.

...Μάλιστα μεταξύ Πάφου και Λεμεσού υπάρχει η "Πέτρα του Ρωμιού" ή ο Βράχος της Αφροδίτης, το σημείο όπου αναδύθηκε η Κύπριδα Αφροδίτη, η θεά του Έρωτα, η θαλασσινή θεά, η φιλομειδής και καλλιστέφανος.

Ακόμη δυτικά της Πάφου, το χωριό **Γεροσκήπου**, πήρε το όνομά του από τους "ιερούς κήπους" που ήσαν εκεί γεμάτοι άνθη.

(http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=393:q---&catid=99:q-)

Πηγή για τη γέννηση

«Και βγήκε η σεβάσμια, η ωραία θεά και γύρω-γύρω χλόη κάτω από τα λυγερά τα πόδια της ξεφύτρωνε. Και τούτην Αφροδίτη λεν οι άνθρωποι και θεοί, γιατί γεννήθηκε από τον αφρό, και τηνε λένε Κυθερεία, γιατί πρώτα τα Κύθηρα πλησίασε».

(ΗΣΙΟΔΟΣ, Θεογονία, 194-197 (Μετάφραση: Παναγή Λεκαστά)

Αργότερα έφτασε στις ακτές στα νότια της Παλαιπάφου γι αυτό ονομάστηκε «Παφία» (Θεόκριτος).

Πηγή για την ύπαρξη ναού

«Κι η φιλογέλαστη θεά της Κύπρου πήγε την Πάφο, που έχει ναό της και βωμό μοσκολιβανισμένο. Οι χάρες τηνε λούσανε, με λάδι την αλείψαν αθάνατο, που για θεών κορμιά μονάχα τ'όχουν, και με σκουτιά την έντυσαν που θάμαζες να βλέπεις».

(Οδύσσεια Θ. στ. 362-366, μετ. Α. Εφταλιώτη-Ν.Ποριώτη)

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Έρευνα – Σχεδιασμός - Επιμέλεια - Εφαρμογή:
Χριστιάνα Παπαδοπούλου και Κλειώ Φλουρέντζου
(Σύμβουλοι Μουσειακής Αγωγής)

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, Δήμητρα Μέσσιου,
Παναγιώτα Ρούσου-Μιχαηλίδου
(Επιθεωρήτριες Δημοτικής Εκπαίδευσης)

Επιστημονική σύμβουλος: Ευθυμία Άλφα
(Αρχαιολόγος, Τμήμα Αρχαιοτήτων)

Σχεδιασμός εντύπου και εικονογράφηση: Λυδία Κυπριανού
(Σχεδιάστρια – εικονογράφος)